

Sammansättningen i Högsta domstolen

Sammanfattning

I betänkandet behandlar utskottet regeringens proposition 2004/05:63 Vissa ändringar i reglerna om Högsta domstolens sammansättning.

I propositionen föreslås att Högsta domstolen med tre ledamöter skall kunna avgöra ytterligare ett antal frågor, som nu kan avgöras med fem ledamöter. Det gäller t.ex. frågor om beviljande av prövningstillstånd i hovrätt. Det föreslås också något utökade möjligheter för Högsta domstolen att pröva ansökningar om resning eller återställande av försutten tid eller klagan över domvilla med endast en ledamot.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 juni 2005.

Utskottet tillstyrker propositionen.

Innehållsförteckning

Sammanfattning.....	1
Utskottets förslag till riksdagsbeslut.....	3
Redogörelse för ärendet.....	4
Utskottets överväganden.....	5
Ändring i rättegångsbalken.....	5
<i>Bilaga 1</i>	
Förteckning över behandlade förslag.....	7
Propositionen.....	7
<i>Bilaga 2</i>	
Regeringens lagförslag.....	8

Utskottets förslag till riksdagsbeslut

Ändring i rättegångsbalken

Riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.
Därmed bifaller riksdagen proposition 2004/05:63.

Stockholm den 10 mars 2005

På justitieutskottets vägnar

Johan Pehrson

Följande ledamöter har deltagit i beslutet: Johan Pehrson (fp), Britta Lejon (s), Rolf Olsson (v), Margareta Sandgren (s), Beatrice Ask (m), Lennart Nilsson (s), Helena Frisk (s), Peter Althin (kd), Jeppe Johnsson (m), Göran Norlander (s), Torkild Strandberg (fp), Johan Linander (c), Joe Frans (s), Cecilia Magnusson (m), Kerstin Andersson (s), Leif Björnlod (mp) och Christer Erlandsson (s).

Redogörelse för ärendet

Högsta domstolen har i en framställning till regeringen föreslagit att det görs ändringar i rättegångsbalkens bestämmelser om Högsta domstolens sammansättning. Till framställningen har fogats en promemoria som behandlar förslagen. Promemorian har remissbehandlats. En remissammanställning finns tillgänglig i Justitiedepartementet (dnr Ju2002/9204/DOM).

Propositionen bygger på en överenskommelse mellan den socialdemokratiska regeringen och Vänsterpartiet.

Regeringen beslutade den 9 december 2004 att inhämta Lagrådets yttrande över lagförslaget. Lagrådet lämnade förslaget utan erinran.

Regeringens lagförslag finns i *bilaga 2*.

Utskottets överväganden

Ändring i rättegångsbalken

Utskottets förslag i korthet

Utskottet föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

Regeringens förslag

I propositionen föreslås att reglerna i rättegångsbalken om Högsta domstolens sammansättning ändras. Sålunda föreslås att frågor om återförvisning av mål till hovrätt skall, om prövningen är enkel, kunna avgöras med tre ledamöter i stället för som nu är fallet med minst fem ledamöter.

Vidare föreslås att när Högsta domstolen prövar frågor om beviljande av prövningstillstånd i hovrätt skall domstolen, om prövningen är enkel, vara domför med tre ledamöter. I dag gäller att minst fem och högst sju ledamöter prövar en sådan fråga.

I propositionen föreslås vidare att om en framställning i ett mål som skall tas upp omedelbart av Högsta domstolen inte innefattar laga skäl för talan eller det annars är uppenbart att talan är ogrundad, skall avdelningen vara domför med tre ledamöter, i stället för som i dag med minst fem ledamöter, när dom i målet meddelas utan att stämning har utfärdats.

En avdelning skall också, om prövningen är enkel, vara domför med tre ledamöter i stället för med minst fem, vid prövning av frågor om avvisning av en ansökan eller klagan som har getts in omedelbart till Högsta domstolen men som domstolen inte skall pröva som första instans.

Ytterligare ett förslag i propositionen innebär att en återkommande ansökan om återställande av försutten tid eller en återkommande klagan över domvilla i vissa fall skall kunna avgöras med en ledamot – på samma sätt som i dag kan ske med en återkommande ansökan om resning. Enligt den nuvarande ordningen kan sådana frågor i de flesta fall avgöras av minst tre ledamöter.

Om en ansökan om resning eller återställande av försutten tid eller en klagan över domvilla inte innefattar laga skäl för den begärda åtgärden eller det annars är uppenbart att den är ogrundad, skall den också enligt förslaget kunna avgöras med en ledamot i stället för som i dag i de flesta fall med tre ledamöter.

Utskottet

Utskottet vill inledningsvis betona vikten av att domstolarnas resurser används effektivt. Utskottet noterar att det av den promemoria som ligger till grund för förslagen framgår att en förhållandevis stor del av Högsta domstolens resurser ägnas åt mål och ärenden som ligger vid sidan av domstolens huvuduppgift, nämligen att leda rättstillämpningen genom prejudikat.

Utskottet konstaterar att regeringens förslag förbättrar förutsättningarna för att dessa mål och ärenden skall kunna avgöras snabbare. Förslagen innebär också att reglerna om Högsta domstolens sammansättning blir mer enhetliga.

Sammantaget anser utskottet att förslagen synes medföra att Högsta domstolens resurser kan utnyttjas mer effektivt. Enligt utskottets mening medför inte förslaget några rättssäkerhetsrisker. Utskottet tillstyrker regeringens lagförslag.

BILAGA 1

Förteckning över behandlade förslag

Propositionen

Proposition 2004/05:63 Vissa ändringar i reglerna om Högsta domstolens sammansättning:

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till lag om ändring i rättegångsbalken.

BILAGA 2

Regeringens lagförslag

2 Förslag till lag om ändring i rättegångsbalken

Härigenom föreskrivs att 3 kap. 6 § rättegångsbalken skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

3 kap.

6 §¹

En avdelning av Högsta domstolen är domför med fem ledamöter. Fler än sju ledamöter får inte sitta i rätten.

Om prövningen är *av enkel beskaffenhet*, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

1. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 8 § andra stycket tredje meningen,
2. ansökningar om resning eller återställande av försutten tid *eller*
3. klagan över domvilla.

Om prövningen är *enkel*, är avdelningen domför med tre ledamöter vid prövning av

1. frågor om häktning och reseförbud som avses i 55 kap. 8 § andra stycket tredje meningen,
2. ansökningar om resning eller återställande av försutten tid,
3. klagan över domvilla,
4. *frågor om återförvisning av mål till hovrätt,*
5. *frågor om beviljande av prövningstillstånd i hovrätt, eller*
6. *frågor om avvisning av en ansökan eller klagan som har getts in omedelbart till Högsta domstolen men som domstolen inte skall pröva som första instans.*

Om en framställning i ett mål som skall tas upp omedelbart av Högsta domstolen inte innefattar laga skäl för talan eller det annars är uppenbart att talan är ogrundad, är avdelningen domför med tre ledamöter när dom i målet meddelas utan att stämning har utfärdats.

Har Högsta domstolen tidigare lämnat en ansökan om resning från samma sökande beträffande samma avgörande utan bifall och anför sökanden inget nytt som är av betydelse för prövningen av ansökningen, är avdelningen domför med en ledamot, om ansökningen avslås eller avvisas.

En avdelning är domför med en ledamot vid avslag på eller avvisning av en ansökan om resning eller återställande av försutten tid eller en klagan över domvilla, om

1. *Högsta domstolen tidigare beträffande samma avgörande har avslagit en ansökan eller klagan från samma sökande eller klagande, och*

¹ Senaste lydelse 1999:84.

Frågor om prövningstillstånd får avgöras av en ledamot. Fler än tre ledamöter får inte delta. Frågor om prövningstillstånd som har förklarats vilande enligt 54 kap. 11 § andra stycket avgörs dock av de ledamöter som prövar målet.

En avdelning av *Högsta domstolen* är domför med en ledamot vid prövning av

1. frågor om avskrivning av mål efter återkallelse eller efter det att ett överklagande har förfallit,

2. frågor om avvisning av ett överklagande hos *Högsta domstolen*,

3. frågor om förening av mål enligt 14 kap. 7 a §,

4. överklagande av hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 17 § *eller*

5. frågor som avses i 55 kap. 8 § andra stycket första och andra meningarna.

2. sökanden eller klaganden inte anför något nytt som är av betydelse för prövningen av ansökningsen eller klagan.

Frågor om prövningstillstånd i *Högsta domstolen* får avgöras av en ledamot. Fler än tre ledamöter får inte delta. Frågor om prövningstillstånd som har förklarats vilande enligt 54 kap. 11 § andra stycket avgörs dock av de ledamöter som prövar målet.

En avdelning är domför med en ledamot vid prövning av

1. frågor om avskrivning av mål efter återkallelse eller efter det att ett överklagande har förfallit,

2. frågor om avvisning av ett överklagande hos *Högsta domstolen*,

3. frågor om förening av mål enligt 14 kap. 7 a §,

4. överklagande av hovrätts avvisningsbeslut som avses i 54 kap. 17 §,

5. frågor som avses i 55 kap. 8 § andra stycket första och andra meningarna, *eller*

6. en ansökan om resning eller återställande av försutten tid eller en klagan över domvilla när ansökningen eller klagan inte innefattar laga skäl för den begärda åtgärden eller det annars är uppenbart att den är ogrundad.

Denna lag träder i kraft den 1 juni 2005.